

УДК 796.011.3.1-053.4

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ ІГРОВИХ ЗАСОБІВ**Вікторія ПАСІЧНИК***Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів, Україна,
e-mail: vikapaska@rambler.ru*

Анотація. У статті розглянуто питання оптимізації процесу фізичного виховання дітей дошкільного віку. На основі цілісного аналізу представлених у спеціальній науковій та методичній літературі даних вивчено низку сучасних шляхів удосконалення змісту і організації процесу фізичного виховання дошкільнят з використанням ігрових засобів. Широке застосування ігрових технологій в практиці фізичного виховання дошкільних навчальних закладів сприяє накопиченню рухового досвіду дітей, поліпшенню емоційного потенціалу, фізичного, морального та інтелектуального розвитку.

Ключові слова: дошкільний вік, фізичне виховання, ігрові засоби.

**НАПРАВЛЕНИЯ
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ
ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ
ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА
С ПОМОЩЬЮ ИГРОВЫХ СРЕДСТВ****Виктория ПАСИЧНИК***Львовский государственный университет
физической культуры, г. Львов, Украина,
e-mail: vikapaska@rambler.ru*

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы оптимизации процесса физического воспитания детей дошкольного возраста. На основе целостного анализа представленных в специальной научной и методической литературе данных ряд современных путей совершенствования содержания и организации процесса физического воспитания дошкольников с использованием игровых средств. Показано, что широкое применение игровых технологий в практике физического воспитания дошкольных учебных заведений способствует накоплению двигательного опыта детей, улучшению эмоционального потенциала, физического, нравственного и интеллектуального развития.

Ключевые слова: дошкольный возраст, физическое воспитание, игровые средства.

**DIRECTIONS OF PERFECTION
PHYSICAL EDUCATION CHILDREN
OF PRESCHOOL AGE USING
THE GAMING FUNDS****Victoria PASICHNYK***Lviv State University of Physical Culture, Lviv,
Ukraine, e-mail: vikapaska@rambler.ru*

Abstract. The paper deals with the optimization of the process of physical training of children of preschool age. Based on a holistic analysis presented in the special scientific and methodical literature data we studied a number of modern ways to improve the content and organization of the process of physical education of preschool children through the use of gaming funds. It is shown that the widespread use of gaming technology in the practice of physical education of preschool education contributes to the accumulation of the motor experiences of children, improve emotional potential, physical, moral and intellectual development.

Keywords: preschool age, physical education, gaming funds.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі проблема здоров'я людини постає як одна з найбільш гострих і потребує серйозного ставлення до її вирішення з залученням різних організаційних структур нашої країни. Особливого значення це положення набуває в системі виховання дітей дошкільного віку, оскільки останнім часом в Україні виявлено несприятливу тенденцію щодо погіршення стану їхнього здоров'я [18].

Вирішення цих проблем значною мірою пов'язується з фізичним вихованням, яке є важливим засобом формування здорової особистості. На думку провідних учених [4, 18, 23, 30], саме фізичне виховання є особливим видом діяльності, що сприяє вихованню кращих фізичних, моральних, інтелектуальних, психічних якостей і пов'язане з формуванням гармонійної особистості та її здоров'я. Важливим напрямом фізичного виховання дітей дошкільного віку є використання різноманітних форм і засобів фізичного удосконалення, серед яких важливе місце відводиться ігровій діяльності.

Як відомо, дошкільний вік – найбільш відповідальний етап розвитку організму та найважливіший у становленні особистості. У цей період закладаються основи здоров'я, повноцінного фізичного розвитку, фізичної підготовленості, відбувається стабілізація біологічних передумов особистісного розвитку, формування психічних процесів [4, 6, 18, 30]. Підкреслює важливість і унікальність дошкільного дитинства той факт, що цей віковий етап специфічний, особливості якого визначаються його провідною діяльністю – грою [1, 3, 4, 6].

У цьому контексті особливого інтересу набуває впровадження в процес фізичного виховання дітей дошкільного віку нових прогресивних педагогічних технологій, а саме ігрових.

Мета дослідження – вивчити сучасні підходи до реалізації ігрових засобів у практиці фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення наукової, методичної літератури та даних інформаційної мережі Інтернет, системний аналіз та порівняння.

Виклад основного матеріалу. У фундаментальних працях Е. С. Вільчовського [30], О. Л. Богінч [1] наголошується, що одним із пріоритетних засобів гармонійного розвитку, формування рухових, вольових, інтелектуальних і моральних якостей дитини є організована ігрова діяльність.

Зупинимося на такій інновації, яку розробила і апробувала Ж. Л. Козіна [11]. Це спеціальна ігрова гімнастика «Маленькі чарівники», де застосовуються вірші й казки в сюжетних іграх. Метою методики є гармонічне з'єднання інтелектуального, мовленнєвого, соціального, емоційного, артистичного, фізичного, морального, естетичного і духовного виховання дітей в єдиних компактних комплексах ігрових вправ і віршів про природу. Методичними особливостями спеціальної гімнастики є наявність достатньо великої кількості вправ (48); побудова вправ за принципом чергування важких із легкими, суто імітаційними, що дає змогу чергувати навантаження і відпочинок через досить невеликі проміжки часу і є найбільш прийнятною формою занять з дітьми; розучування і виконання вправ цілісним методом, відразу всім тілом, без розбивання на окремі сегменти, що найбільш природно; виконання вправ з використанням віршованих образів, а не звичного «рахунку».

У контексті нашого дослідження особливий інтерес викликає реалізація ігрових технологій із застосуванням спеціального устаткування, пристроїв та інвентарю. Однією із таких інновацій є система ігрових технологій з елементами спорту О. Г. Лахно [12]. Запропоновані технології функціонально цілісно, інтегрально єднують різні елементи навчання і виховання дитини віком 2–4 років. Наприклад, розвиток фізичних якостей і формування рухових навичок у поєднанні з вивченням кольорів відбувається із застосуванням технічного пристрою «Розумне кільце». Інноваційна технологія інтеграції рухової активності та розвитку уміння зіставляти форму та розмір полягає в застосуванні ігрової розробки «Комплект геометричних фігур з підставками «Веселі куточки». Дітям потрібно знайти відповідну підставку для кожної фігури. Ігрова технологія інтеграції розвитку дрібної моторики та розвитку навичок до систематизації, класифікації, фантазії, творчості та комунікативних здібностей полягає в застосуванні розробки «Комплект м'яких іграшок «Парочки». Застосування цієї інновації базується на навчанні в'язання туристських вузлів. «Парочки» застосовуються у рухливих іграх та складаються з м'яких іграшок, які потрібно розібрати парами згідно з тематикою (ягоди, фрукти, овочі, день, ніч).

Ще одним сучасним підходом є розроблений науковцями Харківського педагогічного університету (Ж. Козіна, Т. Єрмакова, Ю. Мосійчук, 2007) проект дитячого ігрового майданчика «Ойкумена», який відповідає вимогам комплексного системного виховання дитини, поєднує розумовий та фізичний розвиток. Майданчик має «станції», на яких необхідно виконувати завдання з математики, композиції, логічного мислення тощо. «Станції» мають розміри, відповідні до зросту дитини, і тому для того, щоб виконати завдання, дитина повинна виконати певні рухи, переміщуватись від станції до станції будь-яким установленим руховим способом.

Однією із альтернативних інновацій із використанням специфічного інвентарю є розроблена і впроваджена в навчальний процес дошкільників програма «Розумний м'яч» [29].

Основним завданням програми є розвиток фізичних і когнітивних здібностей дітей старшого дошкільного віку. Матеріально-технічне забезпечення проведення занять за програмою «Розумний м'яч» передбачало пріоритетне використання на заняттях з фізичної культури інтегрально-розвивальних м'ячів, які представлені в широкій кольоровій гамі (7 кольорів), що відповідає кольорам веселки (червоні, жовті, зелені, сині, блакитні, рожеві, помаранчеві). На обох півкулях м'ячів зображено літери українського алфавіту; цифри від 1 до 10; знаки – крапка, кома, знак питання, знак оклику, мінус, плюс, більше, менше, дорівнює, зірочка, стрілка; геометричні фігури – коло, квадрат, трикутник, прямокутник, овал, ромб, п'ятикутник, багатогранник; веселі зображення. Взаємозв'язок фізичного й розумового виховання виявлявся в реалізації міжпредметних зв'язків, коли рухові дії в ігрових вправах, рухливих іграх та естафетах виконують у супроводі запитань, віршів, лічилок, загадок.

Російські науковці запатентували сучасну ігрову технологію «Міні-пітербаскет» [17] – це адаптований до можливостей дітей дошкільного віку варіант гри з м'ячем, створений на базі баскетболу. Пітербаскет (радіальний баскетбол) – гра з м'ячем з використанням тристороннього баскетбольного щита у вигляді рівностороннього трикутника і трьох кошиків, зафіксованих на одній телескопічній стійці, розташованій на майданчику круглої форми діаметром 8 метрів. Суть гри полягає в тому, що кожна з двох команд, що змагаються, складається з трьох гравців, які, ведучи м'яч однією рукою (правою, лівою) поперемінно і віддаючи паси один одному, прагнуть закинути м'яч руками в один з трьох кошиків, зафіксованих на трьох прозорих щитах на висоті 180–230 см (залежно від віку).

За останні роки сформувалися погляди вчених на інтеграцію рухової діяльності з іншими видами діяльності дітей дошкільного віку засобами гри у фізичному вихованні. Одним із ґрунтовних у цьому аспекті є фундаментальне дослідження Н. Є. Пангелової [18], яка запропонувала зміст і засоби програми поєднаного розвитку рухових, розумових і моральних якостей особистості дітей віком 4–6 років у процесі фізичного виховання як один із елементів її концепції. Для формування розумових і моральних якостей дошкільнят у процесі фізичного виховання були використані як традиційні засоби фізичного виховання, так й елементи інноваційних педагогічних технологій. Власне до традиційних засобів належали рухливі ігри, спортивні види фізичних вправ, народні ігри, сюжетні ігри, ігри-естафети, ігрові комплекси в приміщенні, на ділянці дитячого садка з використанням природних і соціальних об'єктів. Крім того, автор класифікує рухливі ігри з погляду їх виховного потенціалу (сприяння розвиткові творчості, формування взаємовідносин у групі, руховий розвиток дитини).

Вирішення проблеми гармонійного розвитку фізичних та психічних здібностей дітей, опанування новими знаннями та вміннями засобами рухливих ігор розглянуто в працях І. В. Луцка [13]. Автор розробив методичні рекомендації щодо використання рухливих ігор (розвивальних, навчальних, лікувальних та розважальних) у навчально-виховному процесі ДНЗ.

Дослідження Л. Д. Глазиріної [4] виявили, що для розумового розвитку дітей дошкільного віку в процесі ігор на заняттях з фізичного виховання особливо важливо сформулювати стійкий інтерес до процесу рухів і рухових дій, викликати почуття радісного очікування, навчити дитину бути уважною. При цьому важливим є не розважальний інтерес, який має короткочасний ефект, а інтерес пошуку, роздуми. Автор довів ефективність використання мотиваційно-потребового компонента сполученого розвитку фізичних якостей і психічних процесів у рухливих іграх на навчальних заняттях з фізичного виховання дітей.

Важливу роль у розвитку рухового і пізнавального компонентів дітей відіграє функціональне використання ігрової діяльності за рахунок добору ігор, що поєднують виконання фізичних і розумових завдань. Власне в дослідженні Н. О. Фоміної [23] доведено ефективність використання сюжетно-рольових ігор, в основі яких лежить система сюжетно-рольової гімнастики. Змістом цієї системи є синтез засобів фізичної культури, різноманітних видів мистецтва (хореографії, танцю, музики, театру), літератури (казки) і навчально-пізнавального матеріалу з урахуванням потреб освітньої програми з розвитку мовлення, елементарних математичних знань, ознайомлення з навколишнім світом.

У дослідженні І. В. Макущенко [15] розглянуто доцільність застосування методу навчання в русі на принципах ігрової діяльності в навчально-виховному процесі дошкільнят. Головним принципом реалізації цієї технології є розширення рухової активності дітей за рахунок дидактичних прийомів моделювання пізнавальної діяльності із застосуванням ігрових ситуацій під час проведення оздоровчих рухливо-пізнавальних ігор, естафет, конкурсів, вікторин із здорового способу життя. За змістом і формою організації занять цей підхід доволі лаконічний, виразний і доступний. Його використання сприяє розширенню світогляду, уточненню уявлень про навколишній світ, про себе, про організм людини, стан її здоров'я.

Науковці В. О. Вершинін, Д. В. Решетов [2] пропонують інноваційну методику використання рухливих ігор у фізичному вихованні дошкільнят з акцентом на формуванні соціальної активності, яка містить в собі п'ять видів рухливих ігор (сюжетно-рольові ігри, ігри-забави, ігри-пантоміми, народні ігри, ігри змагання). Ці ігри акцентовані на розвиток соціальної активності, основним критерієм диференціації яких є поступовий перехід від колективних ігор і командних змагань до рухливих ігор, де важливий індивідуальний результат. Проведення занять відбувається за допомогою фронтальних, групових та індивідуальних форм роботи з використанням специфічних методів фізичного виховання (ігровий, змагальний) і дидактичних методів, що відображають характер пізнавальної активності дитини, у вигляді простого або творчого втілення побаченого чи почутого (інформаційно-рецептивний метод, репродуктивний метод, метод проблемного навчання, метод творчих завдань).

Ефективність програми інтегрованого розвитку фізичних здібностей і мислення засобами ігрової діяльності в процесі фізичного виховання обґрунтувала О. С. Трофімова [22]. Педагогічними умовами реалізації програми є комплексне використання рухливих, сюжетно-рольових ігор та ігрових вправ, диференційованих за основою переважного розвитку фізичних здібностей і мислення, які обумовлені часом їх виконання в режимі дня ДНЗ. У процесі реалізації програми дошкільнята послідовно виконували спеціально дібрані для цієї мети рухливі і сюжетно-рольові ігри, а також ігрові вправи для розвитку мислення, в яких поєднувався переважний розвиток однієї з п'яти фізичних якостей з одним або декількома видами мислення.

Застосування гри як методу розвитку творчої активності дошкільників у фізичному вихованні запропонувала Т. О. Швальова [24]. У праці науково обґрунтовано й апробовано модель «Ігрова практика» для дітей дошкільного віку, яка сприяє формуванню механізмів мотивації дитини до занять для вирішення ігрових рухових завдань; прискорює процес володіння технікою елементів рухливих ігор, що сприяє прояву і розвитку фізичних і психічних властивостей; розвитку здатності вирішувати рухові завдання й особистісному розвитку дітей. Сконструйовані змістовні блоки «Пізнання», «Розвиток» і гра «Творчість», що надають дітям додаткові можливості для прояву ініціативи та пізнавальної самостійності; використання різноманітних способів для досягнення мети; умови для взаємопов'язаного фізичного та особистісного розвитку; можливість підвищити інтерес до занять ігрової спрямованості та активізації творчості.

Дослідження О. М. Тоцької [21] полягає в розробленні й науковому обґрунтуванні інноваційної методики спрямованого впливу рухливих ігор на розвиток комунікативних здібностей дітей дошкільного віку. Експериментальна програма складається з трьох груп рухливих ігор (рухливі ігри з перевагою індивідуального характеру дій учасників, парні рухливі ігри, де поряд з індивідуальними діями наявні спільні дії невеликої групи учасників, командні ігри змагального характеру), які реалізуються з використанням ігрового і змагального методів у визначених формах роботи, фізкультурно-оздоровчих заходах у режимі дня і активному відпочинку.

Для активізації пізнавальної діяльності дошкільників засобами фізичного виховання Г. А. Каданцева [9] пропонує ігровий матеріал, спрямований на розвиток пізнавальної активності та рухових якостей у дошкільників, зокрема на встановлення елементарних знань з фізичної культури. У зв'язку з цим, до першої групи увійшли ігри, спрямовані на пізнання

основних видів шикунвань. До другої групи – ігри, спрямовані на пізнання основних видів рухів. Третю групу становлять ігри, які вимагають знання основних термінів загальнорозвивальних вправ. Четверта група – ігри на пізнання способів оволодіння м'ячем. П'ята – ігри, спрямовані на пізнання основних понять у розділі «Зимова підготовка». Шоста група – ігри, що вимагають знання основ танцювальних рухів.

Сполучений розвиток фізичних якостей і психічних процесів у фізичному вихованні на основі використання диференційованих рухливих ігор для дітей 3–6 років висвітлено у праці Н. І. Дворкіної [5]. Методика побудована з урахуванням вікових та статевих особливостей дошкільнят і ґрунтується на виявлених закономірностях вираженого розвитку фізичних якостей: сили – з 4 до 5 років у хлопчиків і з 3 до 4 років у дівчаток, витривалості – з 5 до 6 років у хлопчиків і дівчаток, швидкості – з 3 до 4 років у хлопчиків і дівчаток, спритності – з 4 до 5 років у хлопчиків і з 5 до 6 років у дівчаток, гнучкості – з 3 до 4 років у хлопчиків і з 4 до 5 років у дівчаток. Цілеспрямований акцентований педагогічний вплив засобами рухливих ігор на розвиток фізичних якостей дає змогу прискорити процес психічного розвитку дітей дошкільного віку: у хлопчиків з 3 до 4 років найбільш виражено розвиваються увага, уява і зорова пам'ять, з 5 до 6 років – зорова пам'ять і уява, у дівчаток з 3 до 4 років – зорова пам'ять, мислення і уява, з 5 до 6 років – зорова пам'ять, сприйняття і уява.

У дослідженні Н. В. Міннікаєвої [16] підкреслено, що формування фізичної культури особистості старших дошкільників у руховому режимі дня може бути ефективним при збільшенні сумарного обсягу ігор у всіх формах занять фізичною культурою, через варіювання рухливих ігор та ігрових завдань, різних за інтенсивністю, з переважним використанням ігор середньої інтенсивності, що сприятиме більшому фізичному та інтелектуальному вдосконаленню дітей порівнянно з традиційним плануванням рухового режиму ДНЗ.

Застосування ігрових засобів фізичного виховання для поліпшення психофізичного стану дітей старшого дошкільного віку висвітлює О. В. Мазепіна [14]. Дослідниця розробила та обґрунтувала в педагогічному експерименті комплекс оздоровчо-педагогічних заходів, в основі якого лежать інтенсивні рухливі ігри. Рухливі ігри, що застосовуються в роботі з дітьми, мають різну навантажувальну вартість для дитячого організму. Автор класифікувала ігри за ЧСС і характером виконання рухових дій: а) «ігри високої інтенсивності», які забезпечують високу емоційність занять, ЧСС в кінці ігор до 180 уд./хв; б) «ігри середньої інтенсивності», при виконанні яких емоційне напруження можна характеризувати як середнє, ЧСС наприкінці гри близько 160 уд./хв; в) «ігри низької інтенсивності», інтерес до виконання таких ігор нестійкий, ЧСС наприкінці гри близько 140 уд./хв.

У сучасній теорії й практиці дошкільного фізичного виховання значну увагу приділяють оптимальному поєднанню різних форм, методів та засобів навчання й виховання, що дає змогу найефективніше розв'язувати завдання чинних програм. І в цьому руслі одним із важливих засобів фізичного виховання дітей дошкільного віку є народні рухливі ігри, в яких комплексно виховують фізичні й емоційно-вольові якості дошкільників, а також удосконалюють сформовані рухові вміння та навички. Українські народні рухливі ігри, один із перших, у роботі «Забави і ігри рухові» (1904) досліджував І. Боберський. Дошкільний вік є найсприятливішим для вивчення дітьми традицій українського народу, національних видів спорту, народних рухливих ігор і забав. Названі способи належать до універсального засобу всебічного виховання дітей. У них яскраво відображено побут, працю, національні традиції народу, уявлення про найкращі якості людини. Вони створюють емоційну основу для розвитку патріотичних почуттів, морального вдосконалення та формування здорового способу життя. Зокрема в дослідженнях І. С. Кліш [10] вказано на доцільність використання народних ігор з арсеналу етнопедагогіки в розвитку дітей у процесі фізичного виховання. Автор робить акцент на застосуванні елементарних словесно-рухових іграх, пальчикових іграх, іграх-забавах для різних частин тіла, які виконуються у супроводі пісень, віршиків та потішок. Широке застосування вказаних ігор сприяє прискореному розвитку дрібної моторики та укріпленню м'язів ніг і тулуба.

Слід відзначити дослідження А. Я. Вольчинського [3], який систематизував українські народні рухливі ігри й обґрунтував методику їх використання у фізичному вихованні дітей 5–6 років. Науковець розробив класифікацію українських народних ігор для дітей старшого дошкільного віку, а саме за віком дітей, за місцем їх проведення, за видами основних рухів (ходьба, біг, стрибки, метання тощо), які виконують дошкільники в процесі гри, впливом на розвиток рухових якостей, за порою року. До запропонованої класифікації увійшло 120 народних рухливих ігор. Ефективність впливу українських народних ігор на фізичний розвиток та фізичну підготовленість дітей підтверджено достовірним зростанням показників.

Водночас Є. Г. Яхно [28] вважає, що рухливі народні ігри є невід'ємною частиною морального виховання дошкільників. Дослідник пропонує технологію виховання моральних якостей (одним із яких є патріотизм) у процесі занять фізичними вправами. Засобами патріотичного виховання є саме оточення (природне та соціальне), сюжетно-рольові ігри, спортивні ігрові вправи, забави та естафети, які підпорядковані народно-патріотичній тематиці, а також народна музика. Радість руху поєднується з духовним збагаченням дітей. У них формується стійке зацікавлення заняттями фізичною культурою, шанобливе ставлення до культури рідної країни, створюється емоційно-позитивна основа для розвитку патріотичних почуттів, виховання розуму, характеру, волі, моральних почуттів.

Так, В. Ядешко [26] зазначає, що найбільш ефективним засобом формування моральної активності в дітей дошкільного віку є рухлива гра з використанням педагогічних ситуацій, зразка поведінки, педагогічної оцінки, художньої літератури.

Вивчаючи різноманітні ігрові інновації удосконалення системи фізичного виховання дітей дошкільного віку, слід зосередити увагу на впровадженні в навчально-виховний процес інформаційних технологій. Одним із таких векторів модернізації є здобуток А. Є. Подоляки [19], яка розробила принципи диференціації рухливих ігор у фізичному вихованні дошкільників, визначила систему критеріїв для класифікації рухливих ігор, розробила комп'ютерну програму «Рухливі ігри» для добору ігор для диференціації в процесі планувань занять з фізичного виховання. Основною формою диференційованого навчання були рухові завдання, створені для кожної підгрупи дітей, розподілених за фізичною підготовленістю на низьку, середню і високу.

Низку досліджень присвячено оптимізації фізичного виховання дітей, які мають відхилення в стані здоров'я, засобами ігрової діяльності. Так, у роботі Л. В. Калуської, З. В. Калуського, М. М. Гуменюка [7] доведено ефективність застосування рухливих ігор на повітрі для профілактики інфекційних захворювань, нервових розладів та захворювань кардіореспіраторної системи дошкільників.

Ідея оздоровлення дітей дошкільного віку засобами ігрової діяльності наявна в наукових розробках Л. В. Яковлевої [27], яка розробила програму «Старт», основним завданням якої є навчання дошкільнят самостійного оздоровлення. У програмі акцентовано на сюжетних іграх, «школі м'яча», «школі скакалки» та музично-циркових номерах.

Окремі аспекти впливу ігрової діяльності на організм дошкільників з різними формами ДЦП та особливості їх застосування в навчально-виховному процесі окреслено в сучасних дослідженнях О. А. Шлапаченко [25] та В. О. Іванової [8]. Зокрема О. А. Шлапаченко обґрунтовує реабілітаційну корегувальну програму з використанням рухливих ігор, яка складається з таких напрямків, як підвищення рухової активності, розвиток дрібної та великої моторики, розвиток пізнавальних процесів дітей старшого дошкільного віку. Програма ґрунтується на принципах корекційної педагогіки: комплексність корекційних заходів, диференційований підхід до вікових та індивідуальних особливостей дитини, оптимальний розподіл психофізичного навантаження, опора на збереженні функції для підвищення результативності досягнень за запропонованою програмою.

На відміну від попереднього дослідження, В. О. Іванова розробила методику розвитку психофізичних якостей дітей старшого дошкільного віку з ДЦП на основі спортивних ігор, що

має комплексний вплив на розвиток фізичних якостей, особливо координаційних, комунікативну та емоційну сфери дітей, які зумовлюють ефективність їх подальшої соціальної інтеграції.

Так, В. Л. Страковська відзначає, що перевага рухливих ігор перед суворо регламентованими вправами для хворих та ослаблених дітей у тому, що гра завжди пов'язана з ініціативою, фантазією, творчістю, протікає емоційно, стимулює рухову активність [20].

Висновки. Аналіз наукової та методичної літератури засвідчив, що провідне місце на етапі дошкільного онтогенезу займає ігрова діяльність. Низка досліджень вказує на глибокий інтерес науковців до розв'язання проблеми розроблення та впровадження ігрових технологій в практику фізичного виховання дітей дошкільного віку. Як бачимо, ігрові технології мають великі можливості для розвитку фізичних можливостей, когнітивних процесів, морально-вольових, соціальних, комунікативних здібностей та характеру дитини. Таким чином, оптимізувати процес фізичного виховання дітей дошкільного віку дасть змогу системний підхід до застосування ігрових технологій.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на класифікацію ігрових технологій, які застосовуються в практиці фізичного виховання дітей дошкільного віку.

Список літератури

1. Богініч О. Л. Фізичне виховання дошкільників засобами гри : [навч.-метод. посіб.] / Ольга Богініч. – Київ : Шк. світ, 2007. – 120 с.
2. Вершинин М. А. Методика комплексного использования подвижных игр в физическом воспитании детей старшего дошкольного возраста / М. А. Вершинин, Д. В. Решетов // Ученые записки университета имени П. Ф. Лесгафта. – 2009. – № 9 (55).
3. Вольчинською А. Я. Педагогічні умови застосування українських народних ігор у фізичному вихованні дітей 5–6 років : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення“ / Вольчинською А. Я. – Луцьк, 1998. – 16 с.
4. Глазырина Л. Д. Физическая культура дошкольникам: старший возраст. – Москва : ВЛАДОС, 1999. – 262 с.
5. Дворкина Н. И. Методика сопряженного развития физических качеств и психических процессов у детей 3–6 лет на основе подвижных игр : учеб.-метод. пособие / Н. И. Дворкина. – Москва : Советский спорт, 2005. – 184 с.
6. Дидактичні ігри з м'ячами : навч. посіб. / авт. кол.: Приступа Є. Н., Петришин Ю. В., Виноградський Б. А., Петрина Р. Л., Пасічник В. М. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 206 с. – ISBN 978–966–2328–61–5.
7. Дошкільне тіловиховання. Вплив рухової активності на здоров'я дитини дошкільного віку / авт.-упоряд. Л. В. Калуська, З. В. Калуський, М. М. Гуменюк. – Тернопіль : Мандрівець, 2008. – 184 с.
8. Иванова В. А. Методика развития психофизических качеств детей 6–7 лет с детским церебральным параличом средствами спортивных игр : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Иванова Виктория Алексеевна. – Хабаровск, 2011. – 183 с.
9. Каданцева Г. А. Методика активизации познавательной деятельности дошкольников средствами физического воспитания : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Каданцева Г. А. – Москва, 1994. – 27 с.
10. Кліш І. С. Фізичне виховання дітей до 3-річного віку засобами етнопедагогіки : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення“ / Кліш Ірина Степанівна ; Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – 20 с.
11. Козина Ж. Л. Маленькие волшебники. Веселая детская гимнастика в стихах : учеб. пособие / Ж. Л. Козина, В. Ю. Козин. – 3-е изд., доп. – Харьков, 2009. – 78 с., ил.
12. Лахно О. Г. Інноваційні технології розвитку психомоторних здібностей у фізичному вихованні дітей 2-ого – 5-ого років життя : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і

- спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фіз. виховання різних груп населення“ / Лахно Олена Геннадіївна ; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту. – Київ, 2013. – 21 с.
13. Лущик І. В. Рухливі ігри в дитячому садку / І. В. Лущик. – Харків : Основа ; Тріада+, 2008. – 110 с.
14. Мазепина Е. В. Эффективность применения игровых средств и методов физического воспитания для улучшения психофизического состояния детей 6–8 лет : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Мазепина Елена Викторовна. – Москва, 2001. – 151 с.
15. Макущенко І. В. Рухливо-пізнавальні ігри як ефективний компонент в доцільності центрів „Спорт для всіх“ у школах / І. В. Макущенко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків, 2008, – № 4. – С. 72–75.
16. Минникаева Н. В. Игровая деятельность в двигательном режиме дня старших дошкольников как средство формирования физической культуры личности : дис. ... канд. пед. наук / Н. В. Минникаева. – Москва, 2009. – 154 с.
17. Несмеянов А. А. Питербаскет и здоровье человека : монография / Несмеянов А. А., Хадарцев А. А., Кожемов А. А. – Тула : Тульский полиграфист, 2014. – 214 с.
18. Пангелова Н. Є. Формування гармонійно розвиненої особистості дітей дошкільного віку в процесі фізичного виховання : [монографія] / Наталія Євгенівна Пангелова. – Переяслав-Хмельницький : ФОП Лукашевич О. М., 2013. – 432 с.
19. Подоляка А. Є. Диференціація рухливих ігор у фізичному вихованні дошкільників 5–6 років засобами інформаційних технологій : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення“ / Подоляка Анастасія Євгенівна ; Харків. держ. вкад. фіз. культури. – Харків, 2011. – 22 с.
20. Страковская В. Л. 300 подвижных игр для оздоровления детей от 1 года до 14 лет / В. Л. Страковская. – Москва : Новая шк., 1994. – 286 с.
21. Тоцкая Е. Н. Направленное воздействие подвижных игр на развитие коммуникативных способностей детей старшего дошкольного возраста : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Тоцкая Елена Николаевна. – Волгоград, 2011. – 26 с.
22. Трофимова О. С. Интегрированное развитие физических способностей и мышления детей подготовительной к школе группы средствами игровой деятельности : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Трофимова О. С. – Краснодар, 2010. – 25 с.
23. Фомина Н. А. Сюжетно-ролевая ритмическая гимнастика в детском саду : учеб. пособие / Н. А. Фомина, С. Ю. Максимова, Е. П. Прописнова. – Волгоград : ВГАФК, 2007. – 244 с.
24. Швалева Т. А. Комплексное использование игры в физическом воспитании старших дошкольников : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Швалева Тамара Алексеевна. – Красноярск, 2006. – 179 с.
25. Шлапаченко О. А. Корекція рухової активності та пізнавальних процесів у дітей 5–8 років з ДЦП в умовах сонаторно-курортного лікування з використанням рухливих ігор : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.03 „Фізична реабілітація“ / Шлапаченко Ольга Анатоліївна ; Львів. держ. ун-т фіз. культури. – Львів, 2008. – 20 с.
26. Ядэшко В. Нравственное воспитание дошкольников в подвижной игре / Ядэшко В., Сушкова И. // Воспитание детей в игре. – Москва : АЛО, 1996. – 56 с.
27. Яковлева Л. В. Физическое развитие и здоровье детей 3–7 лет : пособие для педагогов дошкол. учреждений: в 3 ч. / Л. В. Яковлева, Р. А. Юдина – Москва : ВЛАДОС, 2003. – Ч. 1. – 320 с.
28. Яхно Є. Г. Комплексний розвиток фізичних і моральних якостей дітей старшого дошкільного віку в процесі фізичного виховання : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення“ / Яхно Євгеній Григорович ; Дніпр. держ. ін-т фіз. культури і спорту. – Дніпропетровськ, 2011. – 21 с.

29. Effectiveness of integral-developmental balls use in complex development of physical and mental abilities of senior preschool age children / Viktoria Pasichnyk, Valeryi Melnyk, Levkiv Volodymyr, Kovtsyn Vasyl // Journal of Physical Education and Sport. – 2015. – Vol. 15, is. 4. – P. 775–780.

30. Wilczkowski E. Wychowanil firyczne dzieci w wieku przedszkolnym / E. Wilczkowski. – Piotrkow Trybunalski, 2012. – 286 p.

Стаття надійшла до редколегії 11.08.2016

Прийнята до друку 29.08.2016

Підписана до друку 31.08.2016